

BSG

MAVO/VMBO-TL • HAVO • ATHENEUM

BERICHTEN

Voorwoord

Geachte ouders,
 Het huidige schooljaar is nog niet ten einde, maar inmiddels zijn we druk bezig met de voorbereidingen voor het komende schooljaar. We zijn de afgelopen twee jaar druk bezig geweest met een fundamentele bezinning op ons onderwijs. We hebben gedacht, gelezen, met elkaar en met leerlingen en ouders gesproken, ideeën gevormd. We hebben concretisering van die ideeën getest in pilots; deze hebben we geëvalueerd met betrokkenen en doorontwikkeld.

Volgend jaar is het zover: we gaan in de brugklas en in het vierde leerjaar van havo en atheneum een start maken met ons nieuwe onderwijs, onder de noemer 'De nieuwe BSG'. De pilots die we hebben uitgevoerd worden geïntegreerd in het reguliere onderwijs in deze leerjaren. In deze BSG Berichten kunt u lezen hoe dat eruit gaat zien. Tijdens de informatieavonden aan het begin van het komende schooljaar zullen we nader op de ontwikkelingen ingaan.

Elly Kamminga, rector

De nieuwe BSG

Tijden veranderen, leerlingen en docenten veranderen en de eisen die aan onderwijs gesteld worden veranderen ook. In 2016 zijn we begonnen met een fundamentele bezinning op ons onderwijs. We hadden de behoefte om onze pedagogische waarden en normen te verhelderen, om op basis hiervan ons onderwijs verder te ontwikkelen. Als startpunt van dit proces hebben we het boek over het herstel van de pedagogische dimensie van professor Dolf van den Berg genomen en hij heeft ons in deze zoektocht ondersteund. Overkoepelend uitgangspunt dat we hebben geformuleerd is dat de ontwikkeling van leerlingen centraal moet staan en dat de leerlingen hierin ook een eigen verantwoordelijkheid leren nemen.

Vervolgens hebben we in een aantal pilots onderzocht hoe we dit uitgangspunt kunnen vormgeven in ons onderwijs. Over deze pilots hebben we in eerdere BSG Berichten al geschreven. We hebben het dan over pilots waarin de keuze van leerlingen belangrijk is, zoals de BSG-uren in 4 havo en 5 atheneum en het Excellentprogramma waarin leerlingen reguliere lessen mogen missen voor hun eigen project, maar ook de pilots in 3 havo en 3 mavo/vmbo-tl, waarbij leerlingen vakken die ze in de bovenbouw niet gaan volgen eerder afsluiten. Kiezen moet je leren en het maken van een goede keuze vraagt dat je over jezelf en je capaciteiten kunt nadenken en praten.

Rond kiezen en reflecteren hebben we pilots gedaan met studieloopbaanbegeleiders, coachgesprekken over studievastigheden en leerlingbesprekingen door kleine kernteams van docenten. Alle pilots hebben we breed geëvalueerd en waar nodig bijgesteld. Komend schooljaar gaan we in de brugklassen en in leerjaar 4 van havo en atheneum een start maken met het werken volgens de nieuwe uitgangspunten.

Concreet betekent dit dat voor de leerlingen in deze leerjaren het basisprogramma (of –curriculum) compacter wordt gemaakt en dat we de leerlingen daarnaast een keuze bieden. Binnen het basiscurriculum werken we vanuit leerdoelen. Hierbij bepaalt de docent wat er geleerd wordt en krijgt de leerling een zekere ruimte in hoe er geleerd wordt. Daarnaast is er een keuzeaanbod met daarin steunlessen, verrijkende lessen en projecten waarin verschillende vakken samenwerken. De begeleiding van de leerling zal veranderen door het inzetten van coaches en leerlingen zullen ook zelf een portfolio leren bijhouden met daarin hun vorderingen en eigen reflectie daarop. In deze BSG Berichten informeren we u over hoe dat er volgend jaar uit gaat zien.

Elly Kamminga, rector

Formatief toetsen, didactiek en Chromebooks

De sectie Nederlands werkt sinds dit schooljaar met de nieuwe methode *Leswijs Nederlands*. Deze methode biedt, naast een papieren tekst- en werkboek, ook een digitale leeromgeving: *Learnbeat*. De digitale leeromgeving heeft dezelfde opbouw en inhoud als de papieren boeken, maar biedt daarbovenop ook voordelen die relevant

zijn in het kader van De nieuwe BSG. Voor de leerlingen is het overzichtelijk aan welke leerdoelen zij op dat moment werken of hebben gewerkt. Zowel aan het begin als aan het eind van een paragraaf worden de leerdoelen overzichtelijk weergegeven. *Learnbeat* biedt docenten de mogelijkheid om op verschillende manieren meer

maatwerk te leveren. De leerlingen kunnen opdrachten maken, passend bij hun niveau. De docent kan extra materiaal beschikbaar stellen voor leerlingen die meer uitleg of oefening nodig hebben. Voor leerlingen die juist meer uitdaging nodig hebben zijn er verdiepende opdrachten. Uiteraard kan de docent ook zelf materiaal toevoegen in de vorm van oefeningen, filmpjes of documenten. Daarnaast kan er in *Learnbeat* formatief getoetst worden ter voorbereiding op de echte toets. De docent kan eenvoudig de gegeven antwoorden en scores bekijken en vergelijken om op deze manier nog extra uitleg of instructie te geven aan (groepjes) leerlingen. Tot slot kan ook het echte proefwerk worden afgenomen in *Learnbeat*. Het digitaal toetsen levert wel stof tot nadenken op, want hoe laat je dertig leerlingen digitaal een toets maken zonder dat zij kunnen afkijken of de antwoorden naar elkaar sturen? Het werken in zogenoemde 'eilandjes' bood uitkomst. Ook blijkt niet iedere vaardigheid van het vak Nederlands even geschikt om digitaal te toetsen, maar de leerlingen zijn enthousiast over het werken met *Learnbeat*.

Susan Duivenvoorden,
docent Nederlands

Werken vanuit leerdoelen

Wat is werken vanuit leerdoelen, wat betekent dit voor docent en leerling?

Door vanuit leerdoelen te werken kunnen de leerlingen gericht aan het werk met hun leerproces. De leerlingen hebben zo een beter overzicht van de lesstof waarmee ze aan het werk gaan. Het fijne is ook dat de docent goed kan zien welke leerdoelen nog niet behaald zijn en welke lesstof dus nog onvoldoende begrepen is. Hierdoor kan de docent inspelen op de behoefte van de leerling en leerlingen individueel begeleiden. Om dit goed te kunnen monitoren zijn er in de lessen scheikunde met 4 atheneum checkpunten ingebouwd. De leerlingen krijgen na een aantal van de leerdoelen een korte checkpuntopdracht om te kijken of de leerdoelen daadwerkelijk behaald zijn. Deze opdracht maakt de leerling individueel en vervolgens krijgt hij/zij hierop feedback van de docent. Indien nodig wordt die opdracht bijgewerkt en opnieuw ingeleverd, net zo lang tot de leerdoelen behaald zijn.

Anouk Gasseling,
docent scheikunde

Keuze voor de leerling

In het (bijna) afgelopen schooljaar hebben we bij biologie flink kunnen oefenen met leerdoelkenen en formatief toetsen. Voor de module genetica kregen de leerlingen een instaptoets, waaruit bleek welke van de leerdoelen ze nog niet bereikt hadden. Aan de hand van deze toets kregen de leerlingen de kans om zelf te bepalen hoe ze de ontbrekende en de nieuwe kennis tot zich gingen nemen. Met behulp van een formulier en een bespreking maakten ze zelf de keuze voor een aanpak. Uiteindelijk waren de leerlingen dus zelf 'eigenaar van het leerproces' en dit was erg wennen voor ze.

Na verloop van tijd hebben we tevens gewerkt met formatieve toetsen. Deze toetsvorm levert geen cijfer op voor de leerlingen, maar puur inzicht op welke leerdoelen nog niet bereikt zijn. De instaptoets die reeds genoemd is was dan ook een goed voorbeeld van een formatieve toets zoals die is toegepast bij een aantal klassen.

Uiteindelijk is ons doel om vaker formatief te gaan toetsen en alle leerlingen dus de kans te geven om zelf eigenaar te zijn van het leerproces. De bedoeling is ze op deze manier te motiveren en te enthousiasmeren voor het vak biologie en het verrijken van hun kennis.

Glenn van den Berg, docent biologie

Leerdoelen bij Engels

In de brugklas gaan wij ons meer richten op gepersonaliseerd leren en het werken met leerdoelen. Wat betekent dit binnen het vak Engels? In de brugklas stromen leerlingen in vanuit verschillende basisscholen. Basisscholen die het vak Engels niet volgens eenzelfde methode hebben aangeboden. Ten gevolge hiervan krijgen wij in de brugklas te maken met niveauverschillen in de kennis van de Engelse taal. Tot op heden richtten wij ons erop deze verschillen binnen het eerste schooljaar zoveel mogelijk op te heffen: klassikaal werken middels opgaven in een werkboek. Echter, binnen deze manier van

werken ontbreekt voor leerlingen die moeite hebben met de overgang vanuit de basisschool het extra steuntje in de rug en voor anderen ontbreekt soms de uitdaging. Daarom zijn wij het afgelopen jaar bij een aantal groepen gestart met een pilot. Met de op school aanwezige Chromebooks, maar ook thuis, konden leerlingen in het digitale werkboek werken. Met deze methode heeft de leerling te allen tijde de beschikking over alle audio- en videomaterialen die ook tijdens de les worden gebruikt. Hij/zij kan hierdoor in zijn/haar tempo werken en in geval van een absentie heeft de leerling ook alle informatie tot zijn/haar beschikking. Komend schooljaar zal het digitale werkboek

binnen alle brugklassen worden gebruikt en in een bredere digitale omgeving worden geplaatst. Binnen die omgeving kan de docent voor de leerling geschikte extra opdrachten neerzetten (herhaling of juist extra uitdaging). Dit alles om de ontwikkeling per leerling optimaal te laten zijn.

Daarnaast moet het de leerling ook duidelijk zijn waarom hij iets leert. Wij gaan dan ook werken met leerdoelen. Wat kan ik doen als ik dit stukje van de Engelse taal beheers? Wat is het nut hiervan? Grammaticatoetsen zijn niet langer gericht op beheersing en toepassing, maar op gebruiksnut: wat is de toepasbaarheid in het dagelijks leven? Aangezien de hele schoolcarrière eigenlijk een doorlopende leerlijn is, zal een bepaalde vaardigheid voldoende moeten worden beheerst voordat een volgende kan worden geïntroduceerd. De uitslag van een toets is dus niet langer een voldoende of onvoldoende cijfer, maar een antwoord op de vraag: weet deze leerling hoe hij/zij het geleerde in de praktijk kan gebruiken? Dat betekent voor de ene leerling dat hij langer bezig is met een bepaald onderwerp en voor de andere dat hij heel snel kan gaan. Door dit inspelen op de individuele behoeftes van leerlingen en het leggen van de relatie naar het praktisch nut verwachten wij dat de motivatie om de taal te willen beheersen zal toenemen.

*Renate Wennis,
docent Engels*

Verrijken

Het ligt voor de hand dat onze leerlingen, wanneer ze eenmaal een diploma op zak hebben, in hun studie of toekomstige beroep te maken krijgen met situaties waarin Engels de voertaal is. Dat kan zijn omdat colleges in Nederland in het Engels gegeven worden, omdat ze een tijdje in het buitenland gaan studeren of stage gaan lopen, of omdat ze in hun werk de Engelse taal op een goed niveau moeten beheersen. Kortom: Engels neemt zowel in het academische leven als op de arbeidsmarkt een steeds grotere plaats in.

Op beide gebieden levert een Cambridge Certificate een meerwaarde. Het is van een hoog niveau, is wereldwijd erkend op universiteiten en bedrijven en geeft veelal vrijstelling van toelatingsexamens voor Engels op veel Engelstalige en internationale opleidingen. De universiteit van Cambridge geeft een aantal internationaal erkende certificaten uit voor verschillende niveaus van taalbeheersing: de Cambridge Certificates. Deze zijn onderverdeeld in het First Certificate in English (FCE), het Certificate in Advanced English (CAE) en Certificate of Proficiency in English (CPE). Wij bieden in de BSG-uren FCE en CAE aan in 4 havo en 4 atheneum. Ook in 4 mavo/vmbo-tl en 5 atheneum wordt komend schooljaar Cambridge English aangeboden.

Leerlingen die een opleiding Cambridge Engels volgen, krijgen andere boeken. Deze zijn speciaal gericht op de exameneisen. De boeken worden door school aangeschaft en in bruikleen gegeven aan de leerlingen. De lessen worden gegeven door een native speaker of door een docent die is opgeleid om les te geven in het diploma FCE en CAE. De kosten bedragen ongeveer 350 euro.

Deze bijdrage is een tegemoetkoming in de extra kosten die het aanbieden van Cambridge English met zich meebrengt: extra lessen, scholing, certificering en afname van het examen op een externe locatie.

*Eva van Leeuwen-ten Have,
docent Engels*

Ondernemerschap

Het vak economie wordt vanaf het derde leerjaar aangeboden. De leerlingen maken na dit jaar een keuze of zij in het vak 'algemene economie' examen willen doen. Deze leerlingen kunnen zich in de vierde klas verrijken met behulp van de module Ondernemerschap. Hier wordt in groepjes een ondernemingsplan opgesteld en gepresenteerd. De leerlingen zijn op een zelfstandige en creatieve manier bezig met het zich toe-eigenen van kennis op het gebied van ondernemerschap, onder begeleiding van een docent economie. Deze kennis bereidt hen voor op een vervolgstudie waar het vak Management & Organisatie wordt gegeven, maar ook als de leerlingen als zelfstandig ondernemer willen gaan werken komt deze basiskennis van pas.

*Miranda Emmanouilidis,
docent economie*

Verdieping in kunst

De docenten beeldende vakken zullen naast het basiscurriculum workshops aanbieden met verschillende thema's en technieken. De leerling die geïnteresseerd is in de kunstvakken krijgt zo de mogelijkheid om zich te verdiepen en zich te ontwikkelen op het gebied van tekenen, textiel en handvaardigheid. Er wordt in relatief kleine groepen gewerkt, dat betekent dat er meer begeleiding, meer ruimte en mogelijkheden voor de leerling zijn om te zoeken naar eigen oplossingen voor de gegeven opdrachten.

Handvaardigheid, textiel en tekenen zullen komend jaar van start gaan met verdiepen-

de, maar ook met ondersteunende workshops. Afgelopen jaar hebben we bij textiel in de bovenbouw al een start gemaakt met de workshop Kimono's, waarbij achttien leergierige leerlingen kimono's hebben gemaakt (zie foto). In het verlengde van het kimonoproject van afgelopen jaar willen we het thema Japan aanbieden in de drie beeldende vakken, met een echte theeceremonie als afsluiting. Het leuke van deze workshops is, dat ook leerlingen die geen beeldende vakken gekozen hebben, kunnen intekenen!

Petra Mulder,
docent textiele werkvormen

Coaching en planning: de BSG Planner

De BSG Planner, sinds jaren in gebruik door leerlingen, ondergaat een opfrisbeurt. Tijdens het eerste en tweede leerjaar gebruiken alle leerlingen de BSG Planner, met daarin een agenda op de rechterpagina en een planner op de linker. Leerlingen plannen en organiseren hierin hun schooltaken. De BSG Planner krijgen zij aangeboden door de BSG. Docenten zijn tevreden over het gebruik van een planner tijdens de eerste twee leerjaren op de BSG. De vaardigheid plannen en organiseren wordt hiermee, bij de start in het voortgezet onderwijs, tot doel verheven. Leerlingen hebben hier nog lang profijt van en zullen in de toekomst de vaardigheid als vanzelfsprekend toepassen. Door het

gebruik van een planner zijn leerlingen zich bewust van het verdelen van schooltaken over één of meer lesweken, naast al hun activiteiten buiten school. Vanaf leerjaar 3 was het gebruik van de BSG Planner voor leerlingen een keuze, dit blijft zo met uitzondering van 4 havo en 4 atheneum. De opfrisbeurt van de BSG Planner bestaat uit een aanpassing aan het onderwijs binnen De nieuwe BSG (start schooljaar 2018-2019 in de brugklassen, 4 havo en 4 atheneum), waarbij leerlingen keuzes kunnen maken voor BSG-uren. Er zijn twee soorten BSG-uren: BSG Steun en BSG Verdieping. Elke periode, vier per schooljaar, heeft de leerling de mogelijkheid nieuwe keuzes te maken. Ter ondersteuning hiervan is de BSG Planner verrijkt met allerlei instrumenten: vaardighedenrubrics waarin de leerling zichzelf kan meten op het vlak van bijvoorbeeld initiatief nemen en onderzoeken, een pagina voor reflectie op behaalde resultaten, een terugblik op projecten en activiteiten, een actiepuntenoverzicht en vraagsuggesties voor gesprekken met ouders of coach. Dit zijn allemaal middelen waarmee de leerling zich bewust kan worden van het eigen leerproces en de keuzes waar hij/zij zelf verantwoordelijkheid voor kan nemen. De BSG Planner verschijnt in twee delen per schooljaar. Het is een product in ontwikkeling, tijdens de eerste helft van het schooljaar wordt er geëvalueerd en zal de BSG Planner mogelijk voor de tweede helft worden aangepast.

Renate Ijpelaan,
afdelingsleider brugklassen

Vaardigheden-rubrics

Komend jaar zullen behalve de coachende houding van docenten ook inzichtelijke leerlijnen centraal staan in het leerproces van de leerling. Dit inzicht in het leerproces van een leerling is een belangrijke voorwaarde om leerlingen eigenaar te laten zijn van hun eigen leerproces. Zonder deze leerlijnen hebben leerlingen geen overzicht van de leerdoelen. Dat geldt zowel voor wat ze aan kennis moeten verwerven als voor vaardigheden.

Om verschillende vaardigheden in een leerlijn te kunnen plaatsen, maken we gebruik van vaardighedenrubrics. Deze zijn ontwikkeld om het gedrag en het handelen van de leerling in een leerlijn te plaatsen. Hierin staan per niveau (beginner, in ontwikkeling, gevorderd, expert) de streefdoelen die leerlingen per competentie kunnen bereiken en welke stappen hieraan voorafgaan.

De coach zal geregeld samen met de leerling deze ontwikkeling bespreken. U kunt hierbij denken aan het reflecteren op eigen handelen, eigen werk, samenwerken, ontvangen en leren van feedback, studievaardigheden.

Netty Danenberg,
docent Nederlands

Taalvaardigheden

Bij de moderne vreemde talen (op de BSG: Engels, Frans en Duits) spelen vaardigheden een belangrijke rol. In de wettelijk voorgescreven eindtermen staat precies aangegeven welke vaardigheden een leerling in een bepaald leerjaar en op een bepaald niveau moet beheersen.

Hierbij kunt u denken aan leesvaardigheid, kijk-en luistervaardigheid, spreek-en gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid.

Rubrics zijn geschikt om vaardigheden te beoordelen op kwaliteit en om de manier van werken te beoordelen om tot een product of presentatie te komen. Een rubric is een analytische beoordelingschaal en zegt meer dan een cijfer. Het maakt aan leerlingen duidelijk wat goed en wat minder goed ging, waardoor ze zichzelf nieuwe leerdoelen kunnen stellen. Rubrics bieden mogelijkheden, bij zowel docenten als leerlingen, om na te gaan wat extra aandacht moet hebben in een vervolgtraject; voor leerlingen kan het helpen bij zelfreflectie.

De ervaringen met rubrics zijn positief. Volgens de leerlingen geeft de rubric hun inzicht in hoe een beoordeling tot stand is gekomen. Ze vragen vaak om de rubric te mogen inzien. Voordat een mondeling voor een cijfer wordt afgenomen vindt vaak een proefmondeling plaats. De leerling krijgt hierna van de docent feedback op zijn/haar spreekvaardigheid en ziet middels de ingevulde rubric welke leerdoelen al zijn gehaald en waar nog aan gewerkt moet worden. Hiernaast ziet u een voorbeeld van een rubric bij spreekvaardigheid.

*Eva van Leeuwen-ten Have
docent Engels*

Verschillende vormen van begeleiding in de nieuwe BSG

Op school hebben docenten verschillende rollen naast hun docentschap: mentoren voor de begeleiding van klassen en individuele problemen van leerlingen, studieloopbaanbegeleiders die met leerlingen praten over hun toekomstideeën, kernteamleden. In de kernteams zitten vijf docenten die de klas gezamenlijk begeleiden.

De bedoeling is dat deze taken in het kader van De nieuwe BSG worden samengevoegd. De leerling krijgt een coach die tweeweekelijks samen met hem/haar gaat kijken naar bijvoorbeeld de invulling van de verrijkings- en ondersteuningsuren. Ook begeleidt deze docent de leerling in de ontwikkeling van studievaardigheden en resultaten. De leerling verwerkt deze informatie elke paar weken in zijn of haar digitale portfolio. De coach zal ook het eerste aanspreekpunt worden voor problemen op het sociaal-emotionele vlak en houdt contact met ouders en verzorgers.

De mentor blijft verantwoordelijk voor de klas als geheel en voor zaken rondom de bevordering naar het volgende leerjaar. We verwachten hiermee een meer persoonlijke benadering van de leerling en een sterker contact, waardoor de leerling goede, weloverwogen keuzes kan maken in zijn of haar leerproces en ook altijd een luisterend oor heeft binnen de school.

*Dave Susan
decaan, mentor, docent geschiedenis*

Voorbeeld van een rubric bij spreekvaardigheid

WOORDENSCHAT

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Zoekt naar woorden door gebrek aan woordenschat	Kent net de juiste woorden om een eenvoudige presentatie te houden	Kan praten over alle dingen die hij wil zeggen en hoeft niet naar woorden te zoeken

GRAMMATICA

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Kan nog geen correcte zinnen maken; maakt te veel grammaticale fouten om altijd begrijpelijk te zijn	Praat in korte eenvoudige zinnen; met grammaticale fouten; kan meestal begrijpelijk communiceren	Praat in correcte zinnen met weinig ernstige grammaticale fouten, kan zichzelf herstellen en gebruikt ook verbindingswoorden

VLOEIENDHEID

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Praat met veel aarzelingen en pauzes	Praat redelijk vlot door met af en toe een aarzeling	Praat vlot door, zonder aarzelingen

UITSPRAAK

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Spreekt niet duidelijk verstaanbaar, met een accent en te veel verkeerd uitgesproken woorden	Spreekt meestal duidelijk verstaanbaar, met een licht accent en af en toe een verkeerd uitgesproken woord	Spreekt duidelijk verstaanbaar, met een licht accent en af en toe een verkeerd uitgesproken woord

OVERDRACHT BOODSCHAP

1 - 2	3 - 4	5 - 6
Brengt het onderwerp dat hij presenteert te onduidelijk en kan niet echt reageren op vragen	Brengt het onderwerp dat hij presenteert redelijk duidelijk en kan op de meeste vragen een reactie geven	Brengt het onderwerp dat hij presenteert zeer duidelijk en kan op alle vragen een reactie geven

Totaal	
Cijfer	

De nieuwe BSG in de brugklassen

Voor de brugklassen betekent De nieuwe BSG dat alle leerlingen starten in een ander rooster dan we gewend zijn, een basisrooster met daarnaast BSG-uren. In het basisrooster staan lesuren waarin de leerdoelen uit het basiscurriculum per vak centraal staan. Naast het basisrooster zijn er twee soorten BSG-uren: BSG Steun (telkens op het 1e lesuur) en BSG Verdieping (in de middaguren).

Een leerling kiest naast het basisrooster minimaal vier en maximaal zes BSG-uren. Voor ondersteuning bij de keuzes voor de BSG-uren heeft elke leerling op school gesprekken met een coach. Ook gesprekken thuis met ouders helpen de leerling daarbij. De BSG Planner is aangevuld met verschillende instrumenten om de leerling bij de keuzes te helpen. In de BSG Planner zijn vragen opgenomen die de leerling met zijn coach en ouders kan bespreken. BSG Steun kan worden gekozen voor de vakken Engels, Nederlands en wiskunde in periode 1, 2, 3 en 4. Periode 3 en 4 kan een leerling ook kiezen voor BSG Steun in studielessen. In studielessen leert een leerling plannen en organiseren, woordjes leren, samenvatten, etc. BSG Verdieping heeft betekenisvolle en inspirerende modules binnen de vier thema's Wereld, Woord, Science en Kunst. Het thema Wereld kent onderwerpen uit de vakken geschiedenis en aardrijkskunde, Woord betreft de talen Nederlands, Frans en Engels, Science gaat over technische onderdelen uit de vakken wis-, natuur-, scheikunde en biologie, Kunst biedt modules aan uit de vakken tekenen, handvaardigheid, textiele werkvormen en muziek.

Alle brugklassers maken een keuze voor BSG Verdieping uit alle modules, dat betekent dat leerlingen uit verschillende brugklassen en verschillende niveaus samen in een module BSG-verdieping kunnen zitten. Elke dinsdagmiddag is een lesvrije middag, de leerlingen zijn dan vrij na het 5^e lesuur. Daarmee creëert de school een ontwikkelmiddag voor het personeel. De dinsdagmiddag wordt ingezet voor deskundigheidsontwikkeling van de docenten, maar ook voor het ontwerpen van de BSG-uren. Deze onderwijsvernieuwing is ingezet om de ontwikkeling van de leerling centraal te stellen. De BSG verwacht dat de leerling zijn betrokkenheid zal vergroten waardoor hij of zij eigenaarschap kan tonen, in de jaren op de BSG en daarna.

*Renate Ijpelaan,
afdelingsleider brugklassen*

Een week uit het leven van Noah, een leerling uit H1E

In periode 3 ziet het rooster van H1E er met het volledige keuzeaanbod als volgt uit:

lesuur	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
1	wi/wi/en/sl	ne	wi/ne/en/sl	dra	wi/ne/sl
2	lo	gs	gs	dra	gs
3	lo	en	te	bi	ha
4	ne	mu	te	bi	ha
5	fa	lo	en	wi	fa
6	mn		wi	KU3/WE/WO1	wi
7	KU1/KU2/WE		KU2/KU3/SC		KU3/WE/WO2
8					

legenda:

basis curriculum	steunuren	verdiepende uren
------------------	-----------	------------------

KU1	Kunst 1	manga
KU2	Kunst 2	Japanse textiel
KU3	Kunst 3	keramiek
WE	Wereld	Bergerbos project
WO1	Woord 1	gedichten
WO2	Woord 2	snellez
SC	Science	programmeren

Op basis van zijn resultaten in de eerste helft van het jaar heeft Noah in overleg met zijn ouders en zijn mentor gekozen voor het steunuur Engels. Omdat het werken met de planner nog niet helemaal lukt, volgt hij ook de facultatieve studieles (sl in het schema). Deze studieles wordt gegeven door de mentor van T1B en die legt het net op een andere manier uit, waardoor het plannen al veel beter gaat. Voor Nederlands en wiskunde heeft Noah voldoende aan het basiscurriculum.

Op maandagmiddag Kunst. In tegenstelling tot veel van zijn vrienden heeft Noah gekozen voor Japanse textiel. In deze groep zitten leerlingen uit alle brugklassen. Dinsdagmiddag is altijd vrij. Dat is fijn, want dan weet je zeker dat je tijd hebt voor je krantenwijk. Het was nog best lastig kiezen tussen Woord en Wereld, maar uiteindelijk heeft Noah toch gekozen voor het Bergerbosproject, een combinatie van biologie en aardrijkskunde. Aardrijkskunde had hij in plaats van geschiedenis in de eerste helft van het jaar en toen vond hij het direct al een interessant vak.

Het persoonlijke rooster van Noah ziet er als volgt uit:

lesuur	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
1	en	ne		dra	sl
2	lo	gs	gs	dra	gs
3	lo	en	te	bi	ha
4	ne	mu	te	bi	ha
5	fa	lo	en	wi	fa
6	mn		wi	wereld	wi
7	Kunst 2				
8					

De nieuwe BSG in 4 havo en 4 atheneum

Volgend schooljaar gaan we starten met een nieuwe manier van werken in 4 havo en 4 atheneum. In deze BSG Berichten is hierover een voorbeeldrooster opgenomen en we willen graag alvast uitleg geven over hoe het in zijn werk zal gaan. De leerlingen van de vierde klas volgen de lessen in hun gekozen vakkenpakket en ontvangen lesstof voor het basiscurriculum. U kunt dit zien als de lessen waarin alle leerdoelen worden behandeld die nodig zijn in de voorbereiding naar het eindexamen. Het werken met leerdoelen op deze expliciete manier is nieuw voor de leerlingen. We verwachten dat ze, wanneer duidelijker is wat ze moeten kennen en kunnen, meer inzicht krijgen in hun eigen leren.

Naast het volgen van de lessen in het basiscurriculum gaan de leerlingen hun eigen programma samenstellen. Het kan zijn dat ze voor een bepaald vak extra uitleg willen ontvangen (een docent kan dit ook adviseren), dan kies je als leerling voor BSG Steun. Ben je geïnteresseerd in een bepaald vak en wil je de verdieping opzoeken, dan kies je voor een module uit het brede aanbod. De BSG-uren kies je voor een periode en je kunt dus vier keer een andere keuze maken. Sommige modules, zoals bijvoorbeeld Cambridge Engels, duren het gehele schooljaar. Alle leerlingen kiezen naast het basisprogramma minstens 6 uur BSG Steun of BSG Verdieping.

Aangezien kiezen en het maken van juiste keuzes een ingewikkeld proces is, krijgen alle leerlingen in de 4^e klas naast hun mentor een persoonlijke coach. Deze coach kijkt naar studieresultaten, ontwikkeling van studievaardigheden, aanwezigheid, onderzoekt samen met de leerling de juiste keuze voor BSG-uren en kijkt vooruit naar een vervolgstudie, open dagen en meeloopdagen.

De reflectie van al deze keuzes en processen wordt bijgehouden in een dossier, zodat de ontwikkeling op allerlei fronten kan worden overzien. Het zal de leerling op weg helpen om steeds nieuwe keuzes te maken en zichzelf verder te ontwikkelen.

We hopen door deze nieuwe aanpak de leerlingen te motiveren en ze te helpen om meer eigenaarschap te krijgen over het eigen leren en het ontwikkelen van talenten. De teams hebben heel veel zin om volgend jaar te starten met De nieuwe BSG!

Nancy Romp,
afdelingsleider havo

Een week uit het leven van Bo, een leerling uit A4X

Bo heeft een NG-profiel en de uren uit het basiscurriculum zijn allemaal tijdens de eerste 5 uur ingeroosterd. Voor de derde periode is er een uitgebreid aanbod aan steun- en verdiepingsuren, waar zij er minimaal 6 uit moet kiezen.

lesuur	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
1	na	CKV	kubv	fa	wi-A
2	na	ma	kubv		fa
3	wi-A		en	sk	bi
4	CKV	LO	en	sk	bi
5	ma	LO	ne	ne	mn

6	ne - en		na - ak	sk - gs	wi
7	fa - du		ec - wi	bi - wi	ne - en

6	WO3		KU1	WO2	WO3
7	WO2		WE1 - WE2	SC2 - KU2	SC1
8	WO1				

legenda: basiscurriculum steunuren verdiepende uren

KU1	Kunst 1		Photoshop
KU2	Kunst 2		theatersport
WE1	Wereld 1	ec	boekhouden
WE2	Wereld 2	gs-ak	archiefontoerzoek
WO1	Woord 1	en	Cambridge
WO2	Woord 2	ne	short stories
WO3	Woord 3	fa-du	romantiek
SC1	Science 1	na	robotica
SC2	Science 2	bi-na-sk	tuintjes

In de eerste helft van het jaar is Bo erachter gekomen dat ze de profielvakken lastiger vindt dan ze had verwacht. Ze kiest daarom voor de steunuren natuurkunde, scheikunde en wiskunde. Wel jammer dat het steunuur natuurkunde samenvalt met Photoshop...

Al heel het jaar volgt ze de lessen voor het examen Cambridge Advanced English. Een CAE-certificaat geeft je immers toegang tot veel internationale universiteiten. Daarnaast gaat ze aan de slag met het project tuintjes, wat een leuke combinatie is van al haar exacte vakken. Haar beste vriendin uit H4F gaat zich ook voor dit BSG-uur inschrijven.

Het persoonlijke rooster van Noah ziet er als volgt uit:

lesuur	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
1	na	CKV	kubv	fa	wi-A
2	na	ma	kubv		fa
3	wi-A		en	sk	bi
4	CKV	LO	en	sk	bi
5	ma	LO	ne	ne	mn
6			na	sk	wi
7	fa				
8	WO1			SC2	

Kiezen en inschrijven

Het inschrijven voor de BSG-uren gaat via Magister. Voor de steunuren zorgt de school dat er altijd voldoende plaats is, maar bij de verdiepende uren kan het aantal plaatsen beperkt zijn. Plaatsing gebeurt in volgorde van aanmelding. Veel BSG-uren worden verschillende keren per jaar aangeboden. Lukt het dus een keer niet om ertussen te komen, dan heb je later mogelijk nog een kans. Voordat er ingeschreven kan worden, moet er eerst gekozen worden. Goed kiezen is een vaardigheid die geleerd moet worden en bij de keuze voor BSG-uren kunnen leerlingen daarom rekenen op de steun van docenten, coaches en mentoren. Voor ouders is er bij het keuzeprocess uiteraard ook een belangrijke rol weggelegd. Iedere periode start met een week zonder BSG-uren, zodat er in alle rust gekozen en ingeschreven kan worden. In de brugklas starten de BSG-uren in de eerste periode zelfs pas na vier weken. Op deze manier kunnen de nieuwe leerlingen eerst rustig wennen aan hun nieuwe school.

Is het voor een cijfer?

Binnen de nieuwe BSG zal deze vraag minder gesteld gaan worden. Bij formatief toets-

sen ligt de nadruk meer op feedback dan op het cijfer en binnen de BSG-uren worden helemaal geen cijfers gegeven. De kennis en vaardigheden die tijdens de steunuren worden geleerd zullen als het goed is wel leiden tot hogere cijfers voor toetsen in het basiscurriculum. De verdiepende BSG-uren moeten voldoende worden afgesloten. Het is aan de docent om aan te geven of dat

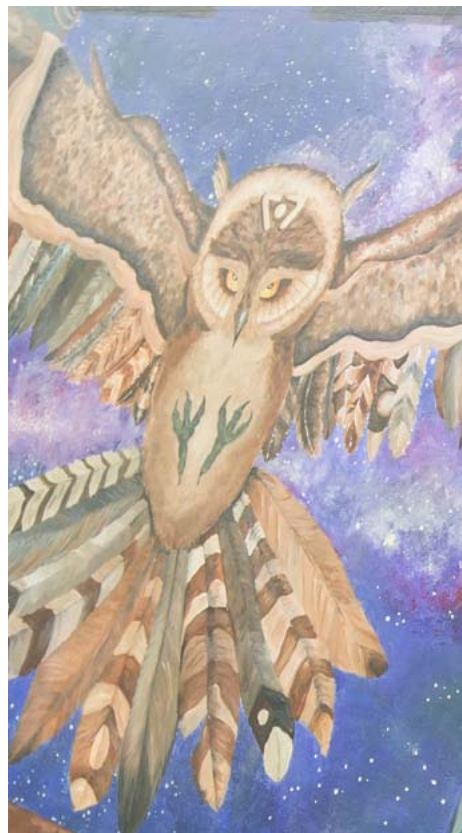
het geval is en het is niet vrijblijvend: de bevorderingsnormen zullen hier op aangepast worden. Is het niet gelukt een BSG-uur voldoende af te sluiten? Dan zal de docent aangeven wat er gedaan moet worden om dit alsnog voor elkaar te krijgen.

*Jeroen Borsboom,
plaatsvervangend rector*

Samenhang

Het project 'De ander en ik' is het burgerschapsproject van de Berger Scholengemeenschap. Dit project heeft als doel om nieuwsgierigheid aan te wakkeren, verhalen te delen en leerlingen te laten nadenken over zichzelf en de ander. Wie is de ander? Wat maakt anderen anders? Wat zegt dat over mij en mijn wereld? Hoe kan ik de ander beter leren kennen en hoe de ander mij? Binnen 'De ander en ik' werken de deelnemende vakken (o.a. CKV, maatschappijleer, Engels, biologie, geschiedenis en Nederlands) samen aan een overkoepelend verhaal met gedeelde leerdoelen. Op die manier willen wij leerlingen meer laten stilstaan bij hun eigen waarden en in actie laten komen om de ander beter te leren kennen. Wij zijn ervan overtuigd dat we door onze liefde voor taal, mensen, kunst en cultuur hieraan een goede bijdrage kunnen leveren.

*Tim Hamaker,
docent maatschappijleer*

Ondersteuning

Buiten de reguliere vaklessen gaan we steunuren aanbieden, bijvoorbeeld voor de kernvakken wiskunde, Engels en Nederlands. Binnen deze uren kunnen leerlingen extra ondersteuning krijgen ten aanzien van deze vakken. In het afgelopen schooljaar is dit al gedaan voor Engels, rekenen en wiskunde B.

Dit laatste uur was speciaal voor leerlingen die na het behalen van het mavo-/vmbo-tl-diploma overgestapt zijn naar 4 havo en gekozen hadden voor een profiel met wiskunde B. Vanuit het vmbo missen deze leerlingen essentiële kennis die zij nodig hebben binnen het vak wiskunde B. In de steunuren is er voor leerlingen ruimte om vragen te stellen en extra uitleg te vragen over bepaalde theorieën.

*Lieke Ruijgrok,
docent wiskunde*